

- враховувати в роботі тенденції зростання потреби в рекламних послугах підприємств агропромислового комплексу;
- проводити рекламну компанію не лише власними силами, але і за допомогою засобів масової інформації і на радіо;
- використовувати засоби паблік рилейшнз для створення позитивної думки про рекламний центр;
- аналізувати попит, кон'юнктуру ринку рекламних послуг, використовувати елементи бенчмаркінгу для своєчасного реагування на будь-які зміни, що стосуються діяльності рекламного центру, для чого створити відділ маркетингу.

Таким чином, у результаті застосування модифікованої матриці Бостонської консультативної групи для аналізу діяльності рекламного центра "Гранд Стрім" були вироблені конкретні рішення і визначені стратегічні програми подальшого розвитку агенції.

Література:

1. Рыбальченко И.А. Способ модификации матрицы БКГ в условиях дефицита маркетинговой информации / Маркетинг и реклама. - 1998, № 1.- С.21-26.
2. Соколова Л.В. Конкурентоспособность предприятия и критерии ее оценки / Маркетинговые исследования : Сб. статей по теории и практике маркетинговых исследований под ред.Е.В. Ромата, -Харьков: «Студцентр», 2001.-С. 182-184.
3. Голубков Е.П. Основы маркетинга.-М.: «Финпресс», 1999.-С.38-39.

УДК 34:339.137.2:658.562

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗА ЯКІСТЮ

Ю.В.УШКАРЕНКО – к.е.н., Херсонський ДАУ

Першочерговим обов'язком кожного сільськогосподарського товаровиробника є виробництво високоякісної продукції. Чим вища якість продукції, тим повніше задовольняються потреби споживачів, спроможність бути конкурентноздатною на внутрішньому і зовнішньому ринках. Залежно від якості цієї продукції визначається реалізація і одержання прибутку, наступне її виробництво. В умовах, коли пропозиція відстає від попиту, вимоги до якості продукції знижуються. Водночас, коли ринок насичений продукцією, її якість і вимоги до неї виступають на перший план.

У статті 1 Декрету Кабінету Міністрів України від 8 квітня 1993 р. "Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення" зазначено, що якість продукції - це сукупність властивостей, які відображають безпечність, новизну, довговічність, надійність, економічність, енергоємність, естетичність, екологічність продукції тощо, які надають їй здатності задовольняти споживача відповідно до її призначення. Аналогічне визначення приведені в Міжнародному стандарті ISO 9001.87.

До продажу мають надходити продукти харчування тільки високої якості, які відповідають усім необхідним вимогам. Однією з таких вимог, які виникають останнім часом, є екологічна чистота продуктів харчування.

У Херсонській області у 2001р. спеціалістами управління по справам захисту прав споживачів проведена перевірка якості товарів на 37 тис. грн. Із них вибракувано і знято з продажу 23%. Перевірка якості молочних продуктів і масла тваринницького показала, що практично все масло, яке завозиться із Запорізької і Харківської областей, не відповідає вимогам нормативних документів.

Молокозаводи простоюють через відсутність сировини, але на ринках і просто в невстановлених місцях господарства, фермери, приватні підприємці реалізують непастеризоване молоко без документів про його якість. Продовження терміна зберігання ковбасних виробів до 40 діб потребує застосування стабілізаторів, штучних оболонок, особливих умов зберігання. Тут порушення правил зберігання і торгівлі зустрічаються ще частіше. Не одиничні факти реалізації фальсифікованих і неякісних алкогольних напоїв, мінеральних вод і інших товарів. Необхідно зробити висновок, що стихійний розвиток торгівлі супроводжується небезпечними проблемами з якістю товарів. А на це не можливо не звертати уваги усіх органів управління.

У розвинутих країнах державний контроль якості продуктів харчування дуже жорсткий. Таким чином, споживчий попит на продукти харчування характеризується такими основними особливостями:

- щоденність споживання; попит на продукти харчування є постійно;
- споживання індивідуальне і необхідне кожному;
- для задоволення потреб необхідна наявність асортименту продуктів; можлива взаємозамінність продуктів, але вона небажана;
- до продуктів харчування споживач ставить вимоги, перш за все до якості їх, вмісту корисних речовин, свіжості, екологічної чистоти;

- певною мірою в характері споживання відображаються звички і національні особливості, пори року;
- споживання залежить від демографічних факторів: складу населення за статтю, віком, видом занять;
- споживання залежить від купівельної спроможності населення.

Серед правових актів, що стосуються якості, визначним є Закон України "Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини" від 23 грудня 1997 р. У Законі викладено поняття якості продуктів харчування, а саме: якість харчового продукту являє собою сукупність властивостей харчового продукту, що визначає його здатність забезпечувати потребу організму людини в енергії, поживних та ароматизованих речовинах, безпеку для її здоров'я, стабільність складу і споживчих властивостей протягом строку придатності до споживання. Цей Закон встановлює правові засади забезпечення якості і безпеки харчових продуктів, продовольчої сировини для здоров'я населення, регулює відносини між органами виконавчої влади і виробниками, продавцями (постачальниками і споживачами) під час розробки, виробництва, ввезення на митну територію України, закупівлі, постачання, зберігання, транспортування, реалізації, споживання та утилізації харчових продуктів, продовольчої сировини, а також надання послуг у сфері громадського харчування. У Законі закріплені основні заходи державної політики щодо забезпечення якості та безпеки харчових продуктів і продовольчої сировини, а саме:

- створення гарантій безпеки для здоров'я людини під час виготовлення, ввезення, транспортування, зберігання, реалізації, використання, споживання, утилізації або знищення харчових продуктів і харчової сировини;
- державний контроль і нагляд за їх виробництвом, переробкою, транспортуванням, зберіганням, реалізацією, використанням, утилізацією або знищенням, які забезпечують збереження навколишнього природного середовища, ввезення в Україну, а також надання послуг у сфері громадського харчування;
- підтримка контрольної якості харчових продуктів з боку громадських організацій;
- стимулювання впровадження нових безпечних науково-обґрунтованих технологій виготовлення (обробки, переробки) харчових продуктів, продовольчої сировини і супутніх матеріалів та виробництва нових видів спеціальних і екологічно чистих харчових продуктів, продовольчої сировини і супутніх товарів;
- встановлення відповідальності виробників, продавців (постачальників) харчових продуктів, продовольчої сировини і супутніх

товарів за забезпечення їх належної якості та безпеки для здоров'я людини під час виготовлення, приготування, зберігання та реалізації, а також за реалізацією всієї продукції у разі її невідповідності стандарту, санітарним, ветеринарним та фітосанітарним нормам;

– координація дій органів виконавчої влади при розробці і реалізації політики щодо забезпечення належної якості харчових продуктів і продовольчої сировини.

Згідно з цими правовими нормами визначаються повноваження органів державного управління щодо забезпечення якості сільськогосподарської продукції. Зокрема, в Мінагропромів України функціонує Державна інспекція по заготівлях і якості продукції Міністерства АПК. Цей орган здійснює контроль за якістю сільськогосподарської продукції та сировини під час її виробництва і збереження та реалізації. Органом державного контролю є Державна хлібна інспекція. Вона діє на підставі відповідного Положення від 19 грудня 1997 р. На інспекцію накладається обов'язок здійснювати аналіз стану, кількісного, якісного зберігання зерна та продуктів його переробки, бобових та олійних культур і сировини при виникненні спірних питань у процесі їх приймання підприємствами галузі і т.д.

Для виробництва сільськогосподарської продукції, харчових продуктів і продовольчої сировини необхідні відповідні виробничо-господарські передумови - використання нових високоврожайних сільськогосподарських культур, племінної худоби, прогресивних технологій, сучасних збиральних машин, мінеральних добрив, пестицидів, що не шкодять здоров'ю людини.

Чинні нормативно-технічні документи насамперед передбачають вимоги до вирощування та виробництва продукції рослинництва і тваринництва. Вони встановлюють показники, яким мають відповідати насіння та сільськогосподарська техніка, що відіграють важливу роль у процесі вирощування сільськогосподарських рослин. Для відтворення поголів'я худоби велике значення має система показників, додержання яких може забезпечити вирощування високопродуктивної худоби і високу якість продукції тваринництва.

Законом "Про пестициди і агрохімікати" врегульовано правові відносини, пов'язані з державною реєстрацією, виробництвом, закупівлею, транспортуванням, зберіганням, реалізацією та безпечним для здоров'я людини і навколишнього природного середовища застосуванням пестицидів і агрохімікатів. У Законі зазначено, "що сільськогосподарська сировина і харчові продукти рослинного і тваринного походження при виробництві, зберіганні й транспортуванні яких використовувались пестициди і агрохімікати, мусять від-

повідати санітарно-гігієнічним вимогам, що має бути підтверджено сертифікатом відповідності". Рішення про порядок використання сільськогосподарської сировини і харчових продуктів, що не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам, приймають органи Державного санітарного нагляду і державної ветеринарної медицини.

Незважаючи на велику небезпеку пестицидів, про їх фактичний зміст ми знаємо дуже мало. Велика кількість проб зерна, муки й круп містять пестициди, ще більше їх в овочах, фруктах, ягодах, молочних продуктах. Практика свідчить не тільки про токсичність пестицидів для людини і тварин, але і про швидку пристосованість шкідників завдяки швидкій зміні поколінь.

Багато пестицидів стійкі до термічної і іншої технологічної обробки їжі, довгочасно зберігаються в навколишньому середовищі.

Обробки пестицидами не контролюються, сертифікати на продукти харчування часто не видаються. До 60-70% пестицидів розсіюються в навколишньому середовищі. При дослідженні продуктів у 30% проб виявляли сліди усіх 130-140 найменувань пестицидів, у тому числі і хлорорганічних.

У Законі України "Про пестициди і агрохімікати" визначено вимоги до якості за критеріями безпечності імпортованої сільськогосподарської сировини і харчових продуктів. Вони за цим критерієм повинні відповідати державним стандартам України та іншим нормативним документам, супроводжуватися сертифікатами відповідності. За різними оцінками від 50% до 80% відповідних харчових продуктів не задовольняють вимог якості.

У підвищенні якості продукції особливо важливу роль відіграють її стандартизація і сертифікація. Роль стандартизації у вирішенні соціально-економічних завдань наведена в табл. 1. У нашій країні управління діяльністю в сфері стандартизації і сертифікації здійснює Державний комітет України зі стандартизації, метрології та сертифікації.

Результатом стандартизації є нормативні документи - стандарти, що встановлюють вимоги до продукції (робіт, послуг), а також правила, норми, поняття, які забезпечують її розробку, виробництво і застосування. Дотримання вимог стандартів забезпечує виробництво продукції, що відповідає кращим вітчизняним і зарубіжним зразкам, її конкурентоспроможність на світовому ринку, вдосконалення номенклатури виробів, підвищення рівня уніфікації, охорону навколишнього середовища і здоров'я людини.

Діючі в Україні державні стандарти на ряд видів сільськогосподарської продукції значною мірою не збігаються з тими, що переважно діють на ринках зарубіжних країн.

Розробка і освоєння стандартів господарювання передбачає визначення і дотримання всіма учасниками агропромислового виробництва норм і правил, які упорядковують їх діяльність та забезпечують оптимальний рівень ефективності виробництва. В основу стандартизації господарювання Національною програмою розвитку агропромислового виробництва і соціального відродження села України на 1999-2010 рр. покладено використання виробництвом досягнень науково-технічного прогресу в усіх його сферах, орієнтація виробництва на одержання високоякісної конкурентоспроможної продукції.

Таблиця 1 – Роль стандартизації у вирішенні соціально-економічних завдань

Фактор визначення	Встановлення завдання	Форма реалізації
Соціально-економічні умови	Встановлення вимог суспільства	Законодавство в області громадських прав, охорони навколишнього середовища, принципів господарювання
Державна політика в області якості	Забезпечення безпеки і прав споживачів	Технічне законодавство. Стандартизація, сертифікація і ліцензування, нагляд за безпекою і якістю.
Вимоги споживачів	Розробка продукції	Конструкторська і тех-нологічна документація, технічні вимоги, правила приймання
	Виробництво продукції	Система якості (бажано по міжнародним стандартам ISO 9001.87)

Передбачається розробити стандарти:

- якості засобів і предметів праці, які використовуються у сільському господарстві;
- технологій виробництва (затрат праці, добрив, пестицидів, палива та інших ресурсів на одиницю продукції);
- якості сільськогосподарської продукції і продукції її промислової переробки;
- показників охорони та якості праці у всіх сферах агропромислового виробництва;
- економічного порядку (продуктивності праці, собівартості, прибутковості при певних умовах виробництва);
- дотримання вимог екологічного стану агропромислового виробництва.

Передбачається забезпечити універсальність і точність виміру усіх об'єктів стандартизації, розробити єдину систему документації, класифікації і кодування техніко-економічної інформації стандартів на різні види носіїв інформації і систем організації виробництва, технічних

засобів, наукової організації праці, продукції виробництва, систему сти- мулювання та санкцій з дотримання стандартів господарювання.

З метою подальшого розвитку співпраці з країнами Європей- ського Союзу проводитиметься уніфікація системи стандартизації і сертифікації в Україні та норм, що регламентують санітарний і фі- тосанітарний контроль відповідно до європейських стандартів та вимог. Розроблятимуться відповідні законодавчі і нормативні акти з питань стандартизації в АПК.

Будуть підготовлені нормативні документи та стандарти на продукцію виноробної промисловості, садівництва та виноградарст- ва, прийняті уніфіковані з країнами ЄС норми та правила прове- дення сертифікації сільськогосподарської продукції та сільськогос- подарської техніки.

Відповідно до законодавчих актів ЄС будуть розроблені допов- нення до закону України "Про охорону прав на сорти рослин".

Згідно закону України "Про якість та безпеку харчових продук- тів і продовольчої сировини" встановлена обов'язковість сертифі- кації харчових продуктів, продовольчої сировини, супутніх матері- алів, послуг у сфері громадського харчування та сертифікація сис- теми якості їх виробництва. Сертифікація дає змогу підтвердити безпечність, екологічну чистоту і цим самим сприяти споживачеві в компетентному виборі товарів, запобігти реалізації продукції шкід- ливої для навколишнього середовища, створити умови для участі суб'єктів підприємницької діяльності в міжнародному економічно- му, науково-технічному співробітництві та міжнародній торгівлі.

За порушення законодавства про додержання вимог щодо якості та безпеки харчових продуктів і продовольчої сировини пе- редбачено цивільно-правову, адміністративну або кримінальну ві- дповідальність відповідно до законів України.

Таку відповідальність за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю або майну споживача на рівні законів встановлено зокрема зако- ном "Про захист прав споживачів", Декретом Кабінету Міністрів України "Про державний нагляд за додержанням стандартів, норм та правил та відповідальності за їх порушення".

Так, законом України "Про захист прав споживачів" встанов- лено майнову відповідальність за шкоду, заподіяну товарами (ро- ботами, послугами) неналежної якості. Виробник несе відповідаль- ність за шкоду, заподіяну життю, здоров'ю або майну споживача у зв'язку з використанням матеріалів, обладнання, приладів, інстру- ментів та інших засобів, необхідних для виробництва товарів неза- лежно від рівня його наукових і технічних знань.

Декретом Кабінету Міністрів України "Про державний нагляд

за додержанням стандартів, норм і правил та відповідальність за їх порушення” передбачено також відповідальність за порушення стандартів, норм і правил, яка повною мірою поширюється й на сільськогосподарські підприємства.

Література:

1. Аграрное, земельное и экологическое право Украины / Под ред. Погребного А.А., Каракаша И.И. – Х.: ООО «Одиссей», 2001.- 560 с.
2. Аграрне право України / За ред. Янчука В.З.– К.: Юрінком, 1996.- 560 с.
3. Власов В.І. Глобальна продовольча проблема. Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, Інститут аграрної економіки УААН. Монографія. – К., 2001. – 506 с.

УДК:338.432: 636.5

ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА І РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ПТАХІВНИЦТВА В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

**Н.О.АВЕРЧЕВА – аспірант,
І.О.ПОТРАВКА – магістрант, Херсонський ДАУ**

Питання про ефективність виробництва, методика її визначення і показники виміру постійно привертають увагу наукових працівників і спеціалістів господарств. Для птахівничих підприємств важливість даної проблеми очевидна, оскільки від цього залежить вибір стратегії і визначення головних пріоритетів в нових умовах господарювання. Процес реформування економіки вимагає переоцінки змісту категорії, визначення головних факторів, які на неї впливають, розробки дійових заходів щодо підвищення окупності виробничих витрат.

Підвищення економічної ефективності виробництва сприяє зростанню прибутковості, розширеному відтворенню і в кінцевому результаті – підвищенню рівня життя працівників. Для оцінки економічної ефективності використовують систему натуральних і вартісних показників. У сучасних умовах особливу економічну значимість набувають показники прибутку і пов'язані з ним відносні показники, які характеризують інтенсивність факторів розвитку : рівень та норма рентабельності.